

Liiklusõnnetuste vormistamine

Liiklusõnnetused, nende liigid

Liiklusõnnetuseks loetakse juhtumit teeliikluses, mille tagajärjel saab vigastada inimene või tekib varaline kahju. Vigastatuks loetakse inimest, kui ta vajab ambulatoorset või haiglaravi.

Sagedamini esinevate liiklusõnnetuste liigid on järgmised:

Sõidukite kokkupõrked

Otsasõit takistusele (seisvale sõidukile)

Sõidukite ümberpaiskumine

Otsasõit jalakäijale

Teised liiklusõnnetused (otsasõit jalgratturile, kodu- või metsloomale jm.)

Liiklusõnnetuste enamlevinud põhjusteks on sõidukijuhi liiklussituatsiooni vale hindamine (ebaõige kiiruse valik, mis ei ole vastavuses teetingimuste või antud liiklussituatsiooniga), ebapiisav pikivahe, liikluskorraldusvahendite nõuete (foor, liiklusmärgid, teekattemärgistus) eiramine ja muud põhjused.

Liiklusõnnetuste vormistamine politsei poolt

Politsei vormistab kõik liiklusõnnetused, milles hukkus või sai vigastada inimene ja varalise kahjuga lõppenud liiklusõnnetusi, milles juhid ei ole asjaolusid hinnates ühel meelel. Politsei vormistab liiklusõnnetuse ka siis, kui pole teada kahju saaja või põhjustaja. Hilisemate arusaamatuste vältimiseks oleks soovitatav, et politsei vormistaks ka liiklusõnnetused, milles osales kehtiva liikluskindlustuse poliisita sõiduk või üks osalistest on ebakaine.

Liiklusõnnetuse menetlus toimub lähtudes 01.09.2002 kehtima hakanud karistusseadustikust ja väärteomenetluse seadustikust. Liiklusõnnetuse menetlus sõltub lähtudes selle tagajärgedest, kus olenevalt tagajärgedest menetletakse antud liiklusõnnetust väärteona või kuriteona. Süütegu, mille toimepanemise eest on ette nähtud vabaduse kaotus või rahatrahv vaadeldakse kuriteona. Süütegu, mille toimepanemise eest on ette nähtud rahatrahv või arest, menetletakse väärteomenetluse seadustiku alusel.

Liikluseeskirjade rikkujaid karistatakse väärteomenetluses liiklusseaduse alusel. Samuti võidakse juhtidele väärteomenetluse käigus määrata karistusi liikluskindlustuse seaduse, autoveoseaduse ja ühistranspordiseaduse alusel. Karistustena on ettenähtud rahatrahv või mõnedel juhtudel arest, mida määratakse kohtu poolt. Liiklusseaduse mõnede sätete esmakordse või korduva rikkumisega kaasneb juhtimisõiguse peatamine tähtajaga 1-24 kuud.

Politsei poolt läbiviidavad menetluse vormid

a) Hoiatusmenetlus

Hoiatusmenetlust kasutatakse vähetähtsate väärtegude korral. Menetlusega kaasneb hoiatusrahv summas 25-200 krooni. Hoiatusmenetlust viiakse läbi menetlusaluse isiku nõusolekul (seda kinnitab ta allkirjaga ülekuulamisprotokollil) ja hoiatusotsust ei saa vaidlustada. Hoiatusrahvi mittetasumisel 7 päeva jooksul alustatakse väärteomenetlust. Hoiatusrahv ei ole karistus ja nagu eelpool toodud kasutatakse hoiatusmenetlust vähetähtsate õigusrikkumiste korral. Liiklusõnnetuste korral antud menetluse vormi ei kasutata.

b) Kiirmenetlus

Kiirmenetlust saab kasutada kõigi liiklusalaste väärtegude korral, mille asjaolud on selged. Nõutav on menetlusaluse isiku kirjalik nõusolek antud menetlusliigiga. Rikkumise sisu ja karistuse suuruse suhtes pole menetlusaluse isiku nõusolek vajalik. Otsuse langetajaks on antud väärteo menetleja (liiklusõnnetust vormistav politseiametnik) ja seda saab vaidlustada otsuse langetaja asukohajärgses kohtus 15 päeva jooksul alates selle tegemisest. Kiirmenetlust ei kohaldata alaealiste ja psüühiliste häiretega isikute suhtes. Juhul, kui antud rikkumise eest on ette nähtud juhtimisõiguse peatamine, väljastatakse juhile kuni otsuse jõustumiseni ajutine juhiluba.

b) Üldmenetlus

Üldmenetluse läbiviimisel koostatakse juhile väärteoprotokoll ja sellele on menetlusalusel isikul või tema esindajal õigus 15 päeva jooksul esitada vastulause. Otsus antud väärteoasjas langetatakse hiljemalt 30 päeva jooksul alates protokolliga koostamisest ja selle kättesaadavaks tegemise kuupäev märgitakse protokollile. Otsuse vaidlustamine on võimalik otsuse langetaja asukohajärgses kohtus 15 päeva jooksul alates selle kättesaadavaks tegemise päevast. Otsusega nõustumisel tuleb sama tähtaja jooksul tasuda rahatrahvi. Otsusele peab menetlusalune isik ise järele minema ja selle hilisem kättesaamine edasikaebamise või trahvi tasumise tähtaega ei pikenda. Trahvi tähtaegsel mittetasumisel edastatakse see sissenõudmiseks kohtutäiturile ja koos sellele lisanduvad veel trahvi sissenõudmise kulud. Juhul, kui antud rikkumise eest on ette nähtud juhtimisõiguse peatamine, väljastatakse juhile kuni otsuse jõustumiseni ajutine juhiluba.

Rikkumise kohta väljastatakse dokument.

Hoiatusmenetluse ja kiirmenetluse otsus väljastatakse menetlusalusele isikule koheselt selle koostamise järgselt. Üldmenetluse väljastatakse menetlusalusele isikule koheselt väärteoprotokoll ja selle näidatud päeval otsus. Kõikides loetletud dokumentides on ka juhised edasiseks käitumiseks ja vajalikud andmed rahatrahvi tasumiseks.

Liiklusõnnetuste menetlemine kriminaalkorras

Kriminaalasja menetlus toimub vastavalt kriminaalmenetluse seadustikule ja seda viib tavaliselt läbi vastava kvalifikatsiooniga politseiurija. Kriminaalasja menetlus võidakse vajadusel peatada või lõpetada. Kriminaalasja uurimine lõpeb süüdistuskokkuvõtte esitamisega, mis saadetakse käbivaatamiseks kohtule. Süüdimõistva otsuse korral kohtus, määrab kohus ka karistuse. Esimese astme kohtuotsust on võimalik edasi kaevata 10 päeva jooksul ringkonnakohtusse.

Karistused liiklusõnnetuste tekitamise eest

Karistuse määramise aluseks on seadusega ettenähtud trahviühikute arv. Minimaalseks arvuks kõigi väärtegude korral on 3 trahviühikut ehk 180 krooni. Suurim trahviühikute arv karistuseks liiklusõnnetuse põhjustamise eest on 300 ehk 18 000 krooni. Esmakordse liiklusõnnetuse põhjustamise eest (kehtiv karistus puudub), kui sellega ei kaasne sõiduki ebakaine juhtimine, sündmuskohalt lahkumine või mõni muu asjaolu juhtimisõiguse peatamist ei kaasne. Teistkordse karistuse korral (eelmine karistus kehtib) peatatakse juhtimisõigus 3 kuuks, kolmandal korral 12 kuuks ja 4 ja rohkemal korral 24 kuuks.

Kriminaalkaristused liiklusõnnetuse tekitamise eest on järgmised: Kui põhjustati kannatanu surm, tekitati talle üliraske kehavigastus või raske kehavigastus – karistatakse vabadusekaotusega kuni 5 aastani. Kui põhjustati kahe või enama isiku surm – karistatakse vabaduse kaotusega 3-12 aastani.

Karistuste kustumine

Väärteo eest mõistetud karistus kustub 1 aasta möödumisel trahvi tasumise päevast. Hoiatusmenetlusega määratud karistusi karistusregistrisse ei kanta. Karistuse kustumine katkeb aga, kui isik paneb toime mistahes uue süüteo. Seega võib teatud juhtudel mitme aasta tagune liiklusõnnetus tuua uue liiklusõnnetuse korral kaasa juhtimisõiguse peatamise.

Liiklusõnnetuste vormistamine osalejate poolt

Liiklusõnnetuse osalejate poolt vormistamise kord on kehtestatud Liikluseeskirjade p.197: Kui inimesed liiklusõnnetuses vigi ei saanud, õnnetuses osalenud juht või juhid ja kahjusaaja(d) on juhtumi põhjusi hinnates vastutuse küsimustes ühel meelel, on oma arvamuse kirjalikult vormistanud, nimetades kahju tekitamise eest vastutava isiku ja selle alla kirjutanud, ei ole vaja liiklusõnnetusest politseile teatada.

Lähtudes eelpoolloetletud LE punktist tähendab see, et sõidukeid ei tohi paigalt liigutada enne kui on koostatud dokument, mis on kinnitatud osapoolte allkirjadega. Kindlasti peab dokumendil olema eraldi kirje selle kohta, kes on vastutav liikluskahju tekitamise eest. Juhul, kui osalised ei jõua kokkuleppele liiklusõnnetuse tekitamise eest vastutava määramisel, tuleb kohale kutsuda politsei.

Liiklusõnnetuse vormistamisel koostatav dokumentatsioon

Liiklusõnnetuse vormistamise dokumendiks võib olla "Teade liiklusõnnetusest" (sarnane Euroopa riikides kasutatava vormiga) või tavalisel paberil koostatud skeem koos vajalike andmete ja osaliste allkirjadega.

Minimaalselt peavad liiklusõnnetuse vormistamise dokumendil (juhul, kui ei ole tegemist selleks mõeldud vormiga) olema järgmised andmed:

- liiklusõnnetuse kuupäev ja kellaaeg;
- liiklusõnnetuse täpne koht;
- sündmuskoha skeem koos sõidukite asukoha ja nähtavate jälgedega;
- õnnetuses osalenud sõidukite margid ja registrimärgid, nende juhtide nimed, aadressid, liikluspoliiside numbrid ja kehtivusajad;
- mõlema juhi allkiri, kusjuures üks kinnitab kirjalikult, et on tekitatud kahju eest vastutav;
- juhtumi tunnistajate nimed ja aadressid;

Liiklusõnnetuste registreerimine

Liiklusõnnetusi registreerivad politseiprefektuurid ja Eesti Liikluskindlustuse Fond.

Politseiprefektuur registreerib oma teeninduspiirkonnas juhtunud liiklusõnnetused, milles sai vigastada inimene või kus osalesid ainult sõidukid, mis liikluskindlustuse seaduse kohaselt ei kuulu liikluskindlustamisele, samuti varalise kahjuga lõppenud liiklusõnnetused, millest on politseile teatatud. Liikluskindlustuse Fond korraldab liiklusõnnetuste registreerimist liikluskindlustusega tegelevates kindlustusseltsides vastavalt liikluskindlustuse seadusele. (VV 15.08.1995 määrus nr.293).

Liiklusõnnetused, mis on vormistatud osalejate poolt registreerib liikluskindlustusega tegelev kindlustusselts liikluskahju teate edastamisel.

Tegutsemine liiklusõnnetuse korral

Liiklusõnnetuse hindamine

Liiklusõnnetuse toimumist on mõnikord raske tuvastada, eriti kui kokkupõrge sõidukite vahel oli nõrk. ja kokkupõrkest tekkinud vigastused ei ole väliselt märgatavad, sest sõiduki elastsed keredetailid ei reeda vigastuste tegelikku ulatust. Tegemist võib olla ka väikese kokkupõrke korral liiklusõnnetusega ja selle mittevormistamisel jäävad kahjud selle saajale hüvitamata. Tavaliselt ei aita neil juhtudel ka vabatahtlik ehk kaskokindlustus, kuna tekkinud kahju suurus taoliste vigastuste puhul on enamasti alla omavastutuse piiri. Parimaks soovitusena taolises situatsioonis on kokkupõrke (liiklusõnnetuse) vormistamine ja registreerimine kehtivas korras. Kui ka

kindlustuse eksperdid, kes on vastavate kogemustega, midagi ei leia, riskite vaid mõningase ajakuluga.

Sõites kogemata vastu teist sõidukit, mille juht (näiteks parklas) ei ole kohal, ärge võtke endale õigust otsustada teisele sõidukile tekitatud kahjude üle, vaid hinnake neid koos selle sõiduki kasutajaga. Kui te ei suuda leida sõiduki juhti, tuleb õnnetusest informeerida liikluspolitseid ja tegutseda sealt saadud korralduste kohaselt. Kirjakese jätmist kannatanule oma telefoninumbri ja/või muude andmetega saab kvalifitseerida kui liiklusõnnetuse sündmuskohalt lahkumist koos sellest tulenevaga (politseipoolse karistusena suur rahatrahv ja kindlustusel õigust esitada regressinõue). Politseile tuleb teatada ka sellest, kui sõidetakse otsa teerajatisel või mõnele teisele teeäärsele objektile. Politseile ei ole vaja liiklusõnnetusest teatada juhul, kui tekkis ainult varaline kahju (inimesed ei saanud vigastada) ja sündmus on kirjalikult vormistatud ning selle on allkirjastanud mõlemad osapooled.

Teiseks keeruliseks probleemiks on liiklusõnnetuste hindamisel inimvigastuse tekke määratlemine. Sageli ei märgata sündmuskohal, et mõni osaleja (näiteks reisija) on saanud kergeid, mõnikord isegi raskeid vigastusi. Väiksema kiiruse korral vigastuste tekkele (verejooks, valu või halb enesetunne) tuleb sündmuskohale kutsuda kiirabi. Kannatanu transport traumapunkti või haiglasse juhusliku sõidukiga ei ole otstarbekaks, sest kui kannatanu elu on ohus, siis mittespetsialisti poolt korraldatud kannatanu transport võib põhjustada tema surma või tekitada täiendavaid vigastusi. Vähemohtliku vigastuse korral on transport kannatanule kindlasti mugavam, kui spetsialistid teda selleks ette valmistavad. Lubamatu on kannatanu transpordiks kasutada õnnetuses osalenud (näiteks jalakäijale otsasõitnud) sõidukit, kuigi seadus seda erandkorras lubab. Kannatanu transport õnnetuses osalenud sõidukiga on põhjendatud vaid siis, kui teised võimalikud abistajad puuduvad ja kiirabi ei saa kutsuda. Kiirabi kutsumine sündmuskohale ei tohiks aga olla probleem, sest pea igas möödasõitvas autos on kellelgi telefon.

Eraldi tuleks käsitleda sõiduki ja jalakäija kokkupõrget. Soovitan sõidukijuhile kõigist juhtumitest, kus jalakäija sai löögi sõidukilt (või jalakäija põrkas kokku juba peatuda jõudnud sõidukiga), teatada politseid ja edasi tegutseda sealt saadud korralduste kohaselt. Tähtsust toimunule ei oma löögi tugevus jalakäijale või jalakäija hinnang juhtunule. Ainult koheselt juhtunust politseid informeerides saab juht vältida hilisemaid ebameeldivusi ning ka võimalikku süüdistust liiklusõnnetusest mitteteatamisest. Politseile peaks teatama ka siis, kui löögi saanud kodanik keeldub juhiga suhtlemast, ei soovi selle õnnetuse vormistamiseks politsei poole pöörduda või jookseb lihtsalt minema. Ärge kartke õnnetusest teatada, teatamise eest ei määrata juhile karistust, vaid seda võidakse teha juhul, kui juht jätab liiklusõnnetusest õigeaegselt teatamata.

Tegutsemisjuhised

Põhireeglid on toodud liikluseeskirjas:

- asjaosaline juht peab peatuma, põhjustamata sellega lisaohutu;
- lülitama sisse ohutuled, nende puudumisel või kui õnnetuseosaline sõiduk asub kohas, kus nähtavus on halb või piiratud, tuleb teele panna ohukolmnurk;
- tegema kõik, et liiklus sündmuskohal oleks ohutu;
- επισιμα ακικλσιννεπσεσ οσαε νυ νλιδελλικλσικινδλσπσε πολισι φι ισικυτ τλενδαπα δοκυμ ενδι

Kui liiklusõnnetuses on kannatanuid:

- andma abivajajale esmaabi;
- vajadusel välja kutsuma kiirabi;
- teatama juhtunust politseile, kirjutama üles pealtnägijate nimed ja aadressid ning tegutsema vastavalt politsei korraldustele

Eeltoodule on vaja lisada, et õnnetuses osalenud sõidukeid ega laialipaiskunud esemeid ei tohi liigutada enne politsei kohalejõudmist või liiklusõnnetuse vormistamist osalejate poolt (vigastatute puudumisel). Olenemata sellest, kas õnnetuse vormistab politsei või osalejad ise, tohib tee

vabastada, kui teiste sõidukite liiklus on võimatu, ainult juhul, kui nihutatavate esemete (sõidukite) asend ja jäljed on teekattel tunnistajate juuresolekul ära märgitud.

Abistamine õnnetuskohal

Esmaabi andmise järel vigastatutele peab abistaja hoolitsema selle eest, et õnnetuse tagajärjed ei muutuks raskemaks.

Selleks on vaja:

- liiklusõnnetuses mitteosalenud sõiduk paigaldada nii, et see ei tekitaks lisaohu;
- hoiatada teisi sõidukijuhte, andes neile teel seisvatest sõidukitest informatsiooni ohutulede, ohukolmnurga või muude vahenditega;
- vajadusel võtta lahti õnnetuses osalenud auto akukleem, et vältida tulekahju võimaliku lühise korral;
- hoiduda ise ja hoiatada teisi õnnetuse tagajärjel maas lebavatest elektrijuhtmetest, mis võivad olla pinges all.

Sündmuskohal on rangelt keelatud purunenud või ümberpaiskunud sõiduki ja selle ümbruse valgustamine lahtise tulega. See väldib võimaliku laialivalgunud kütuse süttimist.

Juhised liiklusõnnetuse vormistamiseks osalejate poolt

Seda saab teha juhul, kui liiklusõnnetuses ei ole vigastatud ja liiklusõnnetuses osalejad on vastutuse küsimusel ühisel arvamusel. Osalejate poolt liiklusõnnetuse vormistamine on kõige lihtsam täites blanketi "Teade liiklusõnnetusest". Selleks täidetakse kõik blanketil ettenähtud väljad ja osalejad kinnitavad allkirjadega esitatud andmete õigsust. Tähtsust ei oma, kumb osaleja märgib end osalejaks A või osalejaks B. Teate täitmisel tuleb olla hoolikas ning märkida skeemile kõik õnnetuses osalenud sõidukid. Skeem joonistage võimalikult täpne ja kandke sellele kõik oluline. Lühidalt ja põhjalikult tuleb teatel kirjeldada tekitatud kahjud. Enam kui kahe osalejaga liiklusõnnetuse korral täidetakse mitu komplekti "Teade liiklusõnnetusest". Blankette liiklusõnnetuse vormistamiseks väljastavad kindlustusseltsid ja poliiside müüjad.

Liiklusõnnetuse vormistamisel märgivad osalejad enda kohta käivad andmed tavaliselt ise, kuid teine osapool peab kontrollima nende õigsust. Liikluseeskiri näeb selleks ette kohustuse esitada teise osaleja nõudel dokumendid. Liiklusõnnetuse vormistamise dokumendile allkirja andes kinnitab osaleja kõigi dokumendile märgitud, sealhulgas ka teise osapoole, andmete õigsust.

Juhul, kui vormistati "Teade liiklusõnnetusest", mis on (isekopeeruvall blanketil) kahes eksemplaris, saab kumbki osaline peale nende eraldamist ühe (ükskõik kumma) eksemplari. Need esitatakse mõlema osaleja poolt kindlustusseltsile liikluskahjust teatamisel. Ühes eksemplaris vormistatud dokument (näiteks valgel paberil) jääb kannatanu kätte, kes esitab selle kindlustusseltsile liiklusõnnetusest teatamisel.

Selgitus liiklusõnnetuse kohta

Nii politseile kui ka kindlustusseltsile esitatavad selgitused liiklusõnnetuse kohta on põhimõtteliselt sarnased (politsei vormistab selgitused ülekuulamisprotokollina) ja neid kasutatakse liiklusõnnetuse tekkimise põhjuste väljaselgitamiseks. Esitatav selgitus peab sisaldama järgmisi andmeid:

- liiklusõnnetuse toimumise täpne aeg ja koht;
- osalenud sõidukite andmed;
- sõidukite liikumissuunad ja -kiirused;
- tee- ja ilmastikuolud ning liiklustihedus;
- millal märkasite teist (teisi) sõidukeid ja millal tajusite reaalselt ohtu;
- milline oli teie tegevus liiklusõnnetuse vältimiseks;

- milline oli teiste sõidukijuhtide tegevus liiklusõnnetuse vältimiseks;
- kus ja milliste nurkade all põrkasid sõidukid kokku, kuidas liikusid sõidukid pärast kokkupõrget edasi ja kus nad peatusid;
- mitme sõiduki kokkupõrkel püüdko määratleda millises järjekorras sõidukid kokku põrkasid;
- sündmused, mis toimusid pärast liiklusõnnetust, kuni selle vormistamiseni;
- millised olid teie ja teiste osalejate sõidukite vigastused liiklusõnnetuse tagajärjel;
- märkida selgituses, kui märkasite midagi ebaharilikku või sellist, millel võib olla oluline tähtsus liiklusõnnetuse asjaolude selgitamisel;
- vajadusel tuleb kirjeldada ka liiklusõnnetusele pikema aja vältel eelnenud sündmusi, kui need võivad olla olulise tähtsusega hilisemate sündmuste suhtes;
- selgituse andja allkirja ja kuupäeva.

Selgitus liiklusõnnetuse kohta politsei poolt vormistatava liiklusõnnetuse korral esitatakse tavaliselt liiklusõnnetuse järgselt liiklusõnnetuses osalenu (menetlusalune isik või tunnistaja) ülekuulamise protokollina ja just see peab sisaldama suurima hulga informatsiooni. Hilisemad ütlused ei oma enam sellist kaalu, kuna need võivad olla mõjutatud kõrvalistest teguritest.

Selgitus kindlustusseltsile esitatakse liikluskahjust teatamisel isiklikult, posti teel või faksiga (originaal postitada). Vajadusel võib kindlustusandja paluda täiendavaid või täpsustavaid selgitusi.